

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 OSLO

Forslag til endringer i universitets- og høgskoleloven – høringsuttalelse fra UiT Norges arktiske universitet

Vi viser til Kunnskapsdepartementets høringsbrev med forslag til endringer i lov om universiteter og høgskoler datert 10.7.2013. Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet (UiT) støtter i det vesentlige departementets forslag til endringer. Nedenfor vil vi gi innspill på noen av de foreslåtte lovendringer.

Forslagene til endringer i lovens kapittel 1,2 og 3 støttes av UiT.

Forslag til endringer i lovens kapittel 4

§ 4-5 første ledd

UiT støtter forslaget om en sentral regulering av retten til utsatt eksamen for studenter som får barn. Ved UiT gis det i dag adgang til utsatt eksamen for kandidater som av særskilte grunner ikke kan fullføre ordinær eksamen på grunn av svangerskap. En lovfesting av retten basert på perioder knyttet til termin vil gi bedre forutberegnelighet for kandidatene og forholdsvis lett å administrere. UiT anmoder departementet om å vurdere å gi rett til utsatt eksamen etter de samme tidsspenn som angis i arbeidsmiljøloven, slik at perioden det gis rett til utsatt eksamen tilsvarer arbeidsmiljølovens bestemmelser om permisjon.

§ 4-7 med flere

UiT Norges arktiske universitet støtter forslaget om at “styret selv” blir strøket i (diverse bestemmelser, punkt 6.2.). Avgjørelse om utestenging av studenter er ikke av strategisk art og det er ikke hensiktsmessig at styret fatter denne type vedtak. Forsvarlig saksbehandling er svært viktig i denne type saker og dette kan sikres ved at vedtak om utestenging fattes av institusjonens klagenemnd.

§ 4-8 første ledd

UiT Norges arktiske universitet støtte forslaget om at rektor gis kompetanse til å gi skriftlig advarsel etter denne bestemmelsen. Det vil være en mer hensiktsmessig ordning og et alternativ er at kompetansen gis til institusjonens administrative direktør.

§ 4-8 tredje ledd

UiT reiser spørsmål om behovet for å lovfeste en adgang til sanksjonere mot en student som medvirker til fusk ved eksamen. UiT har ikke erfart at det er behov for å også kunne sanksjonere medvirkere. Vi har hatt få saker, hvor det er en student som har medvirket til fusk ved eksamen. Videre vil et medvirkningsansvar være vanskelig å sannsynliggjøre i tilstrekkelig grad når det gjelder det objektive og subjektive straffevilkåret. Det er for eksempel vanlig og akseptert at studenter samarbeider om eksamensoppgaver ved hjemmeeksamener til en viss grad. Ved individuelle eksamener vil et for tett samarbeid innebære fusk ved eksamen. Grensen mellom hva som er et akseptert samarbeid eller ikke kan være vanskelig å avgjøre for studentene. Videre er det slik at studenter av og til lar medstudenter få tilgang til sine tidligere eksamensbesvarelser. Dersom en student går for langt i å bruke tidligere eksamensbesvarelser i egen besvarelse, vil det oppstå spørsmål om medvirkningsansvar hvor det ofte vil være slik at medvirkeren ikke har et klart forsett om medvirkning til eksamensfusk. Medvirkningsansvaret vil kunne føre til at studenter som har hatt gode hensikter i forhold til sine medstudenter vil kunne bli mistenkeliggjort og bli dratt inn i en disiplinærsak som potensielt vil kunne få alvorlige konsekvenser for vedkommende. Slik vi vurderer det er det tilstrekkelig å kunne sanksjonere de som faktisk fusker ved eksamen.

Vi vil også peke på at setningen "Slik adgang til utestenging gjeld ikke for stipendiater ansatt ved institusjonen ph.d.-graden avlegges ved" må slettes dersom det vedtas nytt sjette ledd til § 4-8 der samme forhold reguleres.

§ 4-8 femte ledd

UiT støtter forslaget om å presisere at nødvendige utgifter til bistand i disiplinærsaker dekkes av institusjonen og at utgiftene dekkes etter timesats fastsatt av Justisdepartementet etter forskrift om salær fra det offentlige til advokater mv. § 2.

I høringsnotatet er fastslått at departementet eller særskilt klageorgan oppnevnt av departementet skal kunne sette ned salæret dersom det er brukt lengre tid enn hva som er rimelig og nødvendig. Vi er noe usikre på hvordan dette skal kunne praktiseres på en hensiktsmessig måte. Slik det er i dag sendes fakturaer fra advokater som har bistått studenter i denne type saker, direkte til institusjonen etter at saken er ferdig behandlet ved institusjonens klagenemnd og/eller Felles klagenemnd. UiT mener det er institusjonene som må gis mulighet til å sette ned salæret, da det er de som mottar kravene og som dekker de.

UiT foreslår ellers at ph.d.-studenter som er tatt opp med kvotefinansiering skal ha samme rettigheter som studenter på bachelor- og masternivå til å få dekket utgifter til advokathjelp.

Forslag til nytt § 4-8 sjette ledd

UiT legger til grunn at regelen skal gjelde alle som er tatt opp til ph.d.-studiet, herunder også stipendiater som er tilsatt ved institusjonen. Til selve forslaget til lovendring, anmoder UiT om at fullmakten blir lagt til institusjonen, med klagenemnda som klageinstans. Det foreslås at institusjonens styre kan delegere fullmakten til fakultet og tilsvarende. Forslag til ny tekst:

§ 4-8 sjette ledd skal lyde:

6) Institusjonene kan vedta tvungen avslutning av ph.d.-utdanning, ved vesentlige mislighold av ph.d.-avtalen eller forsettelig eller grov uaktsom vitenskapelig uredelighet etter forskningsetikkloven § 5 andre ledd. Ved fusk på prøver underveis i ph.d.-utdanningen kan institusjonenes klagenemnd vurdere om reaksjonen skal fastsettes etter denne bestemmelsens tredje ledd, eller om forholdet er så alvorlig at de gir grunnlag for tvungen avslutning etter dette

ledd. Institusjonene fastsetter nærmere regler for tvungen avslutning i forskrift. Institusjonenes klagenemnd er klageinstans for vedtak om tvungen avslutning.

Høringens pkt. 11.2 sjuende avsnitt omhandler konsekvensene av tvungen avslutning av ph.d. studier. Det er imidlertid behov for noe mer avklaring. Vil for eksempel en som har fått avbrutt ph.d.-studiet ved tvungen avslutning kunne

- ta ph.d.-graden som privatist med hjemmel i uhl. § 3-10?
- få opptak til ph.d.-studiet ved annen institusjon? (Med andre ord: Bør det være et tilsvarende varslingsystem for vedtak etter sjette ledd som for vedtak etter tredje ledd?)
- få adgang til å framstille seg for graden dr.philos?

Til § 5-3 fjerde ledd: I ph.d.-forskriften ved UiT er det bestemt at forvaltningslovens regler gjelder ved klage oversensur. Dette er i samsvar med UHRs veiledende retningslinjer, men det er ikke hjemmel for denne ordningen i uhl. UiT foreslår derfor en ny siste setning i § 5-3 fjerde ledd: *Ved klage over refusjon av doktoravhandling, gjelder forvaltningslovens regler.*

§ 4-9 femte ledd

UiT støtter forslaget om at institusjonens klagenemnd avgjør etter uttalelse fra institusjonen om studenten skal nektes rett til å delta i klinisk undervisning eller praksisopplæring. Dagens organisering hvor politiattestnemnda er første instans etter behandling ved og uttalelse fra institusjonens klagenemnd er unødvendig og tidskrevende. Videre er det fagavdelingene som er nærmest til å gi en uttalelse om en student bør nektes å delta i klinisk undervisning eller praksisopplæring.

Forskrift om opptak til høyere utdanning § 6-12

Det foreslås i ny § 6-12 første ledd at institusjonens klagenemnd skal behandle saken snarest mulig, senest innen fire uker etter at saker er mottatt fra utdanningsinstitusjonen. Vi vurderer det slik at bestemmelsen blir klarere dersom "utdanningsinstitusjonen" byttes ut med "fagavdelingen". Det er det ansvarlige fakultet eller institutt, som må gi en uttalelse om hvorvidt en student bør nektes å delta i klinisk undervisning eller praksisopplæring.

§ 5-1 syvende ledd

UiT forstår forslaget til endring slik at Felles klagenemnd blir nasjonal klageorgan over avgjørelser etter offentleglova. Den ordinære klageordningen etter offentleglova er at overordnet forvaltningsorgan er klageinstans. Vi støtter forslaget i den grad at klageinstans fortsatt skal være felles for alle universitetene og høyskolene. Det kan likevel reises spørsmål om det er Felles klagenemnd eller departementet som er den mest hensiktsmessige klageinstansen. Vi viser til at det bare er en liten del av avgjørelsene institusjonene fatter etter offentleglova, som berører studentsaker. Innsynsforespørsler gjelder ofte andre typer saker som personalsaker og økonomisaker. Slik vi ser det er innsynssaker en type saker hvor de juridiske vurderingene er avgjørende og hvor nemndsbehandling vil ha lite for seg.

§ 5-2 første, fjerde og femte ledd

UiT støtter forslaget om å presisere en to-trinns behandling ved formelle feil ved eksamen og hvor det bestemmes at det skal foretas ny sensurering eller avholdes ny eksamen eller prøve. Videre er vi enige med departementet om at alternativ 1) er det mest hensiktsmessige alternativet, når det gjelder klageordning. Det er fagavdelingen som har nærhet til eksamensgjennomføringen og som bør kunne gripe inn dersom de oppdager formelle feil som kan ha berørt en eller flere kandidater. Tidsaspektet er også viktig, slik at institusjonens klagenemnd bør være klageinstans i denne type saker.

§ 5-3 fjerde ledd

Universitets- og høyskolesektoren praktiserer to ulike sensurordninger ved klage over karakter. Den første følger forvaltningslovens bestemmelser som innebærer at klagesensorene får fullt innsyn i første gangs sensur, herunder opprinnelige karakter, sensorenes eventuelle begrunnelse for karakteren, studentens eventuelle begrunnelse for klagen, og eventuelle andre dokumenter i saken. Den andre ordningen følger Universitets- og høyskoleloven og innebærer en ny vurdering på samme grunnlag som ved første gangs sensur. Sistnevnte omtales også som "blindsensur", og er den ordningen som praktiseres ved UiT.

Universitets- og høyskolerådet (UHR) gjennomførte våren 2011 en undersøkelse om UH-institusjonenes prosedyrer ved klage på karakterfastsetting. Ut fra vår kjennskap er dette første gangen det utføres en slik sammenlignende undersøkelse mellom de to gjeldende og prinsipielt ulike ordningene. Av de 40 UH-institusjonene som besvarte undersøkelsen, var fordelingen mellom de to sensurordningene slik: 23 institusjoner praktiserer sensur i henhold til forvaltningslovens bestemmelser og 17 institusjoner (hvorav 5 universiteter, inklusive UiT) praktiserer blindsensur.

Utfallet av klagesakene, sortert på de to sensurordningene, fremgår av tabellen nedenfor fra den nasjonale undersøkelsen (mer enn 30 000 klagesaker). Tallene for UiT er også tatt inn (952 klagesaker).

Tabell 3: Utfallet av klagesakene sortert på sensurordning*

Sensurordning	Gunst	Ugunst	Uendret
Forvaltningsloven	17 %	3 %	80 %
Blindsensur	24,1 %	9,8 %	66 %
Tall for UiT	24 %	13 %	62 %

Ved blindsensur får den nye sensorkommisjonen i oppgave å foreta en helt ny sensurering på fritt grunnlag uten å få opplysninger om verken karakter, begrunnelse for karakteren eller studentens begrunnelse for klagen. Argumentasjonen for denne ordningen er at den nye vurderingen bør være så lik en vanlig førstegangssensur som mulig, og de nye sensorene bør derfor ikke ha tilgang til andre opplysninger enn det de første sensorene hadde. Det er besvarelsen som skal vurderes på nytt, og ikke arbeidet til de første sensorene. Ordningen forhindrer dermed at eventuell lojalitet de nye sensorene måtte ha overfor de første sensorene, får innvirkning på sensuren. Ved UiT har det siden 2009 vært krav om at det skal foreligge sensorveiledninger for alle eksamener ved UiT, det vil si en skriftliggjøring av det faglige grunnlaget eksamen skal bedømmes på.

Sensorveiledningen gir viktig informasjon både ved ordinær sensur og ved klage på karakterfastsettelse, og kan sies å være særlig viktig for institusjoner som praktiserer blindsensur.

Resultatene i undersøkelsen viser at det er en større andel endringer ved blindsensur (både til gunst og til ugunst). Resultatene vil kunne tolkes ulikt avhengig av hvilken ordning en er tilhenger av.

De som forsvarende blindsensur, vil kunne hevde at forskjellene skyldes at klagesensorene ved den andre ordningen i for stor grad er påvirket av førstesensorenes karaktersetning og begrunnelsene for denne. Forsvarerne av klagesensur i følge forvaltningsloven vil på den annen side kunne si at når mer enn hver tredje klage ved blindsensur resulterer i endring av karakter, så skyldes det at klagesensorene mangler det viktige sammenligningsgrunnlaget fra andre eksamensbesvarelser som førstesensorene har.

Resultatene fra undersøkelsen må tolkes med forsiktighet. Undersøkelsen viser imidlertid at det er betydelige forskjeller avhengig av hvilken klageordning som benyttes. Dette vurderes som uheldig i sektoren. Dette er naturligvis også av interesse for oss siden det flere ganger har vært ført diskusjoner ved universitetet omkring valg av ordning. Bakgrunnen for endringsforslaget er en henvendelse fra Norsk studentorganisasjon (NSO) til departementet hvor de ber om endring av loven slik at all klagesensur foregår ved blindsensur. Argumentasjonen for en ordning med blindsensur er at den nye vurderingen må være så lik en vanlig førstegangssensur som mulig. Det er besvarelsen som skal vurderes på nytt, og ikke arbeidet til de første sensorene. Vi stiller oss derfor bak forslaget om å lovfeste en sensurordning ved klage over eksamensresultater og at sensorene bare skal få kunnskap til de generelle retningslinjene som er gitt for bedømmelsen. Dersom dette lovfestes bør det foretas en begrepsendring. Blindsensur innbefatter ingen klagebehandling i tråd med forvaltningslovens regler og for eksempel vil "rett til ny vurdering" være mer korrekt og presis angivelse.

Innstegsstillinger

UiT er positiv til ordningen. Ordningen bør primært brukes i de fagmiljøene som sliter mest med rekrutteringen. Av de to forslagene til lovtekst mener UiT at alternativ 2 er det beste. Forslaget gir den som er tilsatt i innstegsstilling en tilnærmet rett til fast tilsetting. Dette ut fra at de gis en rett til å bli vurdert for fast ansettelse. Dette innebærer at de som tar imot støtte til slike stillinger selv må ta høyde for full lønnskostnad i stillingen fra og med år fire. Selv om det i forslaget står at tilsatte i innstegsstillinger har "krav på å bli vurdert for fast ansettelse", vil det kunne bli slik at det skal mye til for at arbeidsgiver kan unngå videre fast ansettelse. Dette innebærer at enheter som får støtte til innstegsstillinger må kalkulere med å overta lønnskostnadene fra og med år fire. Det vil kunne medføre at enheter med stram økonomi vil vurdere å takke nei til en treårig støtte, når de selv må ta hele kostnaden ved fast ansettelse når treårsperioden er utløpt. UiT ber derfor departementet vurdere om det skal være en litt svakere føring med hensyn til mulighetene for fast tilsetting. En mulighet er at det åpnes for en mulighet for arbeidsgiver til å ansette direkte uten utlysning etter at treårsperioden er utløpt.

Bistillinger

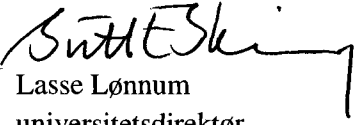
Når det gjelder pkt 17 bistillinger så er det fordel med en presisering av tilknytningen til hovedstillingen. UiT har imidlertid en del bistillinger som ikke har en tett knytning til en hovedstilling, særlig innenfor helsefagutdanningene. UiT har også en del bistillinger som har vart i mer enn seks år.

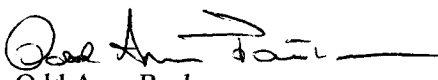
§ 9-4 åttende ledd

Departementet foreslår å ta inn i loven at ingen kan gjenvelges hvis vedkommende vil ha fungert i dette verv i et sammenhengende tidsrom på åtte år ved begynnelsen av den nye valgperioden. UiT vil her bemerke spørsmål og problemer som kan oppstå i forbindelse med strukturendringer. Det kan være en fordel om det klargjøres om åtteårsbegrensingen også skal gjelde fungeringstid i to institusjoner, for eksempel i forbindelse med fusjoner. De samme problemstillinger vil kunne oppstå i forbindelse med åremålsstillinger.

Etter gjeldende og foreslått ordlyd kan det oppstå ulikheter i forbindelse med strukturendringer. Når for eksempel to virksomheter slås sammen, mener UiT at de samme regler bør gjelde for styremedlemmer og ledere i åremål uansett hvilken av virksomhetene man har tilhørt før fusjonstidspunktet. UiT foreslår at tidsbegrensning både for styremedlemmer og åremålsstillinger også skal gjelde ved strukturendringer, som for eksempel fusjoner mellom institusjoner, og at dette bør være uavhengig av den formelle formen på strukturendringen, som kan være virksomhetsoverdragelse der én av institusjonene formelt blir videreført. Vi foreslår derfor at dette blir presisert både i §§ 6-4 (a-d) og 9-4.

Vennlig hilsen

for
Lasse Lønnum
universitetsdirektør

Odd Arne Paulsen
Personal og organisasjonsdirektør

Saksbehandler: Svein Are Edøy
svein.are.edoy@uit.no